

Št. 18. Ljubljana, 16. kimovca 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Močnikova in Cigaletova slavnost. — Jos. Kragl: Čemu in kako naj se pri šolski mladini vzbuja veselje do varčnosti? — Račun vdovskega učiteljskega društva. — m — : Ljudsko šolstvo Trsta in njegove okolice. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik.

Močnikova in Cigaletova slavnost.

Kar slavnih mož povestnica nam kaže,
Ni jednemu poklic ni bil legak!

Josip Gimperman.

Tuji, ki potujejo po naši lepi domovini, občudujejo našo hvaležnost, ki jo imamo do slavnih mož, ki so delovali v prid in blagor naroda slovenskega. In res ima naš narod to lepo lastnost, da delavnih mož tudi ne pozabi, ko so že mrtvi. Temu priča so razni spomeniki in spominske plošče po raznih krajih naše lepe domovine. Skoraj ne mine leto, da se ne odkrije spomenik v rojstnem kraju, ali pa spominska plošča na rojstni hiši naših zaslužnih prvoboriteljev. Tudi letos smo proslavljali dva slovenska velikana, ki imata oba polno zaslug za svoj rod. Dne 18. vel. srpana odkrili smo slovenski učitelji v Cerknem spominsko ploščo na rojstni hiši velikega matematika Močnika. Našim čitateljem je zasluge in delovanje učenjaka Močnika opisalo že spretno pero veleučenega profesorja Frančiška Levca, zato ni naš namen danes vstavljati se pri Močniku, ampak baviti se nameravamo nekoliko dlje pri Mateju Cigaletu, kojemu smo dne 26. vel. srpana odkrili krasen spomenik v Črnem Vrhu nad Idrijo in spominsko ploščo na njegovi rojstni hiši v Lomeh. Obe slavnosti — v Cerknem in Črnem Vrhu, oziroma v Lomeh — so za nas slovenske učitelje tembolj častne, ker smo prvo slavnost vprizorili zgolj učitelji in pri drugi slavnosti je bil načelnik slavnostnega odbora tudi

učitelj, namreč nadučitelj Pipan s Črnega Vrha. Ponosni smemo biti slovenski učitelji na svoje delovanje in zasluge za narod, ponosen sme biti pa tudi slovenski narod na svoje učitelje, kajti dokler ima narod zaslombo v učiteljstvu, se mu ni treba bati pogina.

Preidemo k M. Cigaletu.

M. Cigale ni bil toliko velik učenjak, da bi bil kazal znanosti nova pota in smeri in bi bil tako proslavil naš narod; tudi ni bil umetni pesnik, ki bi se bil ovekovečil z nesmrtnimi pesniškimi umotvori; a delal in trudil se je toliko na književnem polji, da ga šteje njegov življenjepisec, Ivan Navratil, „med poglavitne stebre mili slovenščini in največje dobrotnike slovenskemu ljudstvu“. In to po pravici!

M. Cigale je v dobi našega narodnega preporoda, v viharnih letih 1848. in 1849., urejeval prvi večji politični slovenski časnik „Slovenijo“, ki je tedaj budila in dramila Slovence k narodnemu delu in ki ima za preporod naše narodne zavesti nevenljivih zaslug. V oni dobi je bil M. Cigale iz golega rodoljubja tedanjemu „Slovenskemu društvu“, ki je imelo namen piliti in bogatiti slovenski jezik, delaven tajnik in duša društvu.

M. Cigale ima glavno zaslugo, da je izšla „juridično-politična-terminologija“ za jugoslovanska narečja (hrvatsko, srbsko in slovensko) l. 1853., pregledal je in za tisek pripravil občni državljanski zakonik in je bil blizu štirideset let urednik slovenskemu državnemu zakoniku in vladnemu listu. Skorej štirideset let torej je do malega sam slovenil vse zakone in ukaze. Naše pravniško imenstvo je v veliki večini njegovo delo. Vsi pisatelji, ki pišejo o pravdoznanstvu, se okoriščajo s Cigaletovim trudom, in prezasluzno društvo „Pravnik“ zida na temelju, ki ga je postavil rajni M. Cigale.

Pa še z druge strani je bilo važno ravnokar opisano delovanje. S tem svojim delovanjem je on gladil pot slovenščini v urade. On ni samo prevajal zakonov, poskrbel za potrebno imenstvo, ampak je tudi slovenil vse potrebne tiskovine za slovensko uradovanje, kot sodna vabila, odloke itd. In ker je on na tem polji oral ledino, zasluži posebno našo hvaležnost.

Vender bi se motil, kdor bi menil, da ima pisatelj, ki smo ga slavili dne 26. vel. srpana, zaslug samo za pravniško imenstvo, on je tudi najbolj pomnožil slovenski besedni zaklad sploh; njegovo delo je „Nemško-slovenski slovar“, izdan ob troških škofa Wolfa, ki je neprecenljivega pomena za razvoj našega slovstva. Poleg tega slovarja zložil je pozneje še nemško-slovensko in slovensko-nemško „znanstveno terminologijo s posebnim ozirom na srednja učilišča“. Kakor je preje s slovarjem zdatno koristil vsem pisateljem slovenskim, tako je s terminologijo naredil pot na poprejšnji pusti ledini slovenskega znanstvenega slovstva. Leta 1880. je izšla terminologija in takoj je v treh letih (od

l. 1881 — 1884.) prišlo na svetlo več znanstvenih del in učnih knjig za srednje šole, kot preje v desetletjih.

Našteli smo nekaj zaslug za rajnega Cigaleta. Nikakor pa ne mislimo danes ocenjevati dolge vrste njegovih jezikoslovnih spisov, priobčenih v „Bčeli“, „Glasniku“ in „Novicah“, tudi ne naštevati njegovih šolskih knjig. Ocenili so njegova dela in podali dobro pisane življenjepise: L. Navratil v koledarji družbe sv. Mohorja za l. 1894., dr. D. Majaron v „Slovanu“ l. 1887., Marn v „Jezičniku“ l. 1890. itd

Iz črtic, ki smo jih podali, bode vsakemu jasno, da je rajni Cigale s svojim slovstvenim delovanjem res jeden izmed stebrov, ki nosijo duševni hram slovenskega naroda, hram omike in prosvete. Zato je bila srečna misel, proslaviti zaslužnega pisatelja, saj slava velja štiri-desetletnemu neumornemu književnemu delovanju in neomadeževanemu rodoljubu! Takih vedno delavnih rodoljubov potrebuje domovina; taki naj bodo uzor naši nadebudni mladini. — Močnik in Cigale bodita uzor tudi nam slovenskim učiteljem! Zato kličemo: Slava Močnikovemu in Cigaletovemu spominu!

Čemu in kako naj se pri šolski mladini vzbuja veselje do varčnosti?

(Konferenčno poročilo.)

Štem, da razširja kdo duha varčnosti v delavskem stanu, deluje škar najuspešneje na to, da bi zboljšal gmotni položaj onega človeškega stanu, ki je vsekako in neprerekano še vedno najštevilnejši, nasprotno pa gmotno najmanj oblagodarjen. Da je pa zboljšanje usode tega najštevilnejšega človeškega stanu jedna onih glavnih nalog, ki jih ima 19. stoletje rešiti, to dokazuje zgodovina sedanjih dni in sicer povesod.

Ogromna večina človeštva ne uživa drugega pouka, nego onega v ljudski šoli. Iz tega jasno sledi, da leži prihodnjost človeštva kar največ v rokah ljudskega učitelja.

Učitelji niso samo vrtnarji, ki vcepljajo v otroška srca mladike duševnega in nravnega napredka, oni imajo tudi poklic, razsvetliti delavski stan s tem, da že delavčevega otroka začno učiti, da je odvisna usoda njegova jedino le od njega samega, da more in mora zadobiti sredstva, s katerimi mu je možno duha in telo vzgajati in si premoženje, da celó bogastvo pridobiti, ako se vadi v varčnosti, katero mora učitelj otroku vcepiti in jo gojiti, zlasti pa v šoli vedno nanjo opozarjati in jo vaditi.

Menda nikdo ne bode trdil, da varčnost ni nikaka čednost. Ako poveš otroku, naj hrani tiste male krajcarje, ki jih slučajno dobi ali

tudi zasluži, se pravi to, učiti ga, naj si utrga kako veselje, zabavo, naj se ustavi kaki trmi in naj si naloži prostovoljno kak zdržek.

Ni-li to že začetek samozatajevanja, požrtvovalnosti in udanosti? In tudi tako premagovanje ni brez vžitka, kajti vsaka minula slast, katere si se mirno, radovoljno zdržal, rodi ti v srcu veselje, za katero ti ne bode nikdar žal. Vsaka taka radost pa nam olajšuje tudi nadaljne težave.

Kreposti vcepljajo se z navado; zakaj bi torej ne privajali otrok varčnosti, kakor jih privajamo pokorščini? — Ako hočemo štediti, moramo svoje želje brzdati, in vsa varčnost, katero gojimo stalno, je zmaga, zmaga nad kako slabo strastjo. V tem smislu je torej varčnost — začetek kreposti.

Mnogo delodajalcev n. pr. je že delalo poskuse, da bi uveli med svoje delavce varčnost, toda njihovo prizadevanje ni obrodilo zaželjenega sadú. Zakaj pač ne? Ker se ravno ti delavci, ko so bili še otroci in pohajali šolo, niso privadili hraniti in ker jim v šoli niso vzbudili duha varčnosti. Začeti se mora z varčnostjo torej že v ljudski šoli.

Toda ugovarjati nam utegne kdo, da otroci, zapustivši šolo, ne bodo vztrajali v varčnosti. Drugi zopet, ki so varčnosti in njenemu sistemu a priori nasprotniki, trdijo bodo nemara, da je varčnost v šoli umetno in nekako prisiljeno vzbujena in vzrejena in torej v svojem uspehu povsem iluzoriška.

Toda temu ni takó. Resnica je, in temu sem se prepričal tudi sam, da se v obče nadaljuje varčnost. Mnogo slučajev, ki sem jih sam doživel, potrjuje me v tem:

Poznam n. pr. mlado delavko, ki je zapustivši šolo, zvesto vstrajala v varčnosti, kateri se je v ljudski šoli priučila. Vsako drugo nedeljo je nesla jeden goldinar v poštno hranilnico in to celó zoper voljo svoje matere — uboge udove. Kolikokrat se pa zgodi, da zmanjka slučajno dela, in to zlasti v industrijskih krajih. Takó se je zgodilo tudi tej delavki. Mati toži in tarna, da bo sedaj treba od hiše do hiše kruha prositi. „Ne, mati“, odgovori tolažeč jo hči, „tega Vam ni treba; v poštni hranilnici imam že 50 gld., to bo zadoščalo za precej tednov. Ako obrneve ta denar le za najpotrebnejše izdatke, moreve nekaj časa brez skrbi živeti; sploh pa dobim dotlej že davno dela!“

Zagledavši toliko prihranjenega denarja, zajoče mati same radosti in blagoslavlja one, ki so vpeljali varčnost v šolo.

Koncem septembra minulega leta pride k meni črevljarski pomočnik, ki je bil vzet v vojake, da bi se poslovil. Odhajajoč reče mi sledeče besede:

„Gospod vodja, še enkrat se Vam prav prisrčno zahvaljujem, da ste nas v šoli tako često na varčnost opozarjali. Ko ste me izpustili iz šole, nadaljeval sem hranjevanje in vložil pri vsaki ugodni priliki

kaj malega v hranilnico. Danes pa sem prejel na pošti 65 gld. Kakó prav mi pride sedaj ta denar, ker bi od svojih revnih roditeljev itak ne prejel niti krajcarja.“

To je bilo zame veselje, za mladeniča pa velika tolažba!

Na varčnost moramo torej v šoli pri vsaki le količkaj ugodni priliki opozarjati; vprašujmo vedno otroke, kaj da je varčnost, in čemu moramo hranjevati. Izborna sredstvo je tudi razpravljati o varčnosti kot predmetu pismenih nalog, bodi si že radi spisja, ali tudi radi računstva, in sicer ne samo jedne naloge, temveč toliko, da postane ideja varčnosti navada in da preide slednja v meso in kri učencev.

Seveda bi bilo dobro, da bi si omislil najprej učitelj sam hranilnično knjižico. Malo uspeha ima poduk, ki se ne naslanja na izgled. Verba movent, exempla trahunt.

Žalibog se nahajajo še učitelji, ki še niso preverjeni o dobroti in koristi, ki jo imamo od varčnosti, recimo odkritosrčno, ki še niso preverjeni o tem, da je treba vcepiti in vzgajati v otrocih varčnost.

Ako stoji učitelj na vrhuncu svete svoje misije, ohrani si vsekako tudi upliv na one učence, kateri zapuščajo šolo, ali so jo že zapustili; ti bodo gotovo vstrajno ubogali njegov svét. Učitelji morajo otroke ljubiti, otroci pa jim bodo povračevali isto ljubezen, s katero ljubijo svoje stariše. Mi učitelji moramo biti prešinjani in svesti si velike svoje naloge in moramo to nalogo brez prenehanja in neumorno izvrševati; največjo srečo najdemo v tem, kajti prava notranja sreča — zunanja je čestokrat le slučaj — obstoji v zvestem in natančnem izpolnevanji svojih dolžnosti in kdo — vprašam Vas — ima slajše dolžnosti, nego-li ravno mi — učitelji?!

Vsako leto sede v šolske klopi nova generacija. Ljubimo te otroke, učimo jih varčnimi biti in plačilo za to nam gotovo ne uide.

Ako storimo vse, kar je mogoče, osvedočimo se prej ali slej, da je naš trud oblagodarjen nad naše nadeje; dosegli bodemo mnogo mnogo več, kakor smo želeli.

Častiti tovariši in tovarišice, predmet, o katerem sem si usojal govoriti danes, je važen dovolj, da more obrniti náse vso našo pozornost; naš prvi poklic je namreč, zatreti popolnoma vsako slabo nagnenje, ki postane prelahko strast in katera ugonobi potem kakor razjedajoč strup marsikatero nadepolno eksistenco; poklicani smo z razumnim podukom ustvariti ono trdno podlago, na kateri se more z gotovostjo ustanoviti vsaka stroka človeške delavnosti in na kateri podlagi morejo potem vzrasti naši ljubi domovini, naši veliki Avstriji državljani, ki bodo v slavo in čast in kateri se v sedanjih resnih časih; ki preté državi, skažejo v resnici kot pravi možje!

Jos. Kragl.

Račun

o **dohodkih** in **stroških** vdovskega učiteljskega društva, njega vdov in sirot na Kranjskem od 1. septembra 1893. do 1. septembra 1894.

Oprav. štev.	P o s a m e z n o	Gotovina		Obligacije	
		gld.	kr.	gld.	kr.
Prihodki:					
1	Gotovina od l. 1893.	312	87		
2	Letnina in vstopnina: I. četrletje	142	—		
	II. "	317	—		
	III. "	207	—		
	IV. "	93	—	759	—
3	Obresti od obligacij: I. "	173	30		
	II. "	736	05		
	III. "	173	30		
	IV. "	876	85	1959	50
4	Obresti od kapitalov: I. "	17	—		
	II. "	3	—		
	III. "	5	—	31	—
	IV. "	6	—		
5	Vrnenega kapitala: I. "	16	—		
	II. "	6	—		
	III. "	31	—		
	IV. "	4	—	57	—
6	Povračilo strank za kolek od 1. julija 1893 do 1894	6	45		
		3125	82		
Stroški:					
7	Vdovam in sirotam: I. četrletje	429	89		
	II. "	302	50		
	III. "	425	81		
	IV. "	429	58	1587	78
8	Ekvivalent: I. "	3	76		
	II. "	11	56		
	III. "	7	25		
	IV. "	3	63	26	20
9	Blagajniku in tajniku za leto 1893.	45	—		
10	Stroški občnega zbora	4	—		
11	Tiskarski stroški	3	62		
12	Pečatnik	2	25		
13	V mestno hranilnico vložil: II. četrletje	600	—		
	IV. "	350	—	950	—
		2618	85		
Imetje:					
14	Hranilnične bukvice št. 59536	2184	69		
15	Bukvice mestne hranilnice št. 989	3344	60		
16	"Učiteljski zaklad" št. 9211	1259	75		
17	V državnih "dolžnih" pismih			45.750	—
18	Privatna dolžna pisma pri učiteljih: F. K. 100; N. St. 124; J. P. 50; A. J. 20; B. J. 70; Z. F. 50; L. F. 100	514	—		
19	Ostanev v blagajnici	506	97		
		7810	01		
		5829	71		
		1980	30	45.750	—

V Ljubljani, dne 31. avgusta 1894.

Dr. Anton Jarc,
predsednik.
Josip Cepuder,
tajnik.
Matej Močnik,
blagajnik.

Ljudsko šolstvo Trsta in njegove okolice.

Na bregovih lepe Adrije v najbolj skrajnem severovzhodnem zalivu jadranskega morja je najjimenitnejše trgovinsko-primorsko mesto mile naše avstro-ogerske monarhije. Z njim je združen teritorij „okraj“, to je dežela pod Trst spadajoča in po narodnosti povsem slovenska. Časom slednjih desetletij je „Trst z okolico“ mogočno narastel; o tem le te male številke: Leta 1758. je štelo mesto 6424 prebivalcev, leta 1809. že 23.009, leta 1810 — 29.908, leta 1812. — 26.000, leta 1825. — 40.000, leta 1830. — 42.913, leta 1857. — 64.096, leta 1869. — 70.274, l. 1880. — 74.544 in l. 1890. že 120.400 ter z okolico 157.600.

Šolstvo je v občem razvito. V mestu je: c. kr. mornarska in kupčijska akademija, so razne kupčijske šole in c. kr. obrtniško-nadaljevalna šola. Država vzdržuje c. kr. višjo gimnazijo z nemškim poučnim jezikom in jednako c. kr. višjo realko ter c. kr. nemško deško in deklško šolo. Mesto vzdržuje višjo gimnazijo in višjo realko z italijanskim poučnim jezikom, ter za vzgojo ženske mladine italijanski licej.

Na polji ljudskega šolstva omenimo še v mestu nekatere javne šole, ki imajo deloma pravico javnosti, deloma pa so povsem zasebne, tako: petrazredna ljudska šola družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu, šestrazredna ljudska šola srbsko-ilirska, šestrazredna ljudska šola evangeljskega veroizpovedanja z nemškim učnim jezikom, šestrazrednica orientalsko-grška, šestrazrednica izraelitska itd.

Govoriti nam ni o potrebi ustanovitve slovenskih ljudskih šol v mestu, niti o potrebi pomnožitve slovenskega šolstva v okolici, tudi ne o nalogi države, kako bi zadostila jednim in drugim — marveč le podati gole, resnične podatke o šolstvu v „mestu in njegovi okolici“, kolikor ga je bilo leta 1893./94. na raméh mestnih.*)

Municipij tržaški sam deli ljudske šole v 1. ljudske v mestu (scuole di città) in 2. okoličanske (scuole di campagna).

Koliko in kako je opravičeno to nazivanje, bilo bi bolj predmet politično-poučljivemu listu, radi česar mi molčimo, molčati pa ne moremo, da iznova vidimo popačeni pravopis naših slovenskih krajev. Pri tej priliki grajamo smešno to novotarenje, poprosimo pa ob enem svoje rojake, da se vsaj oni pravilnih imen poslužujejo. Naj sledé tù nekatera imena naše okolice: Bovcéd, Bâne, Bazovica, Bombélj, Bušélj, Bárkowlje, Čárbola, Čedaz, Dolenji Križ, Gróblja, Greta, Gropáda, Griža, Gročánica, Kadin, Kalónja, Katinára, Kalec, Kontovélj, Kokenélj, Mužélja, Moklán, Opčina, Padriče, Prosek, Pončana, Rusólj, Roján, Škorklja, Ščeden, Selevce, Trebiče, Terstenik, Tabor, Verdela, Vena . . . a oddaljili smo se na ovi način nekoliko od svojega pred-

*) Da v dotični zaklad plačuje tudi okoličan, je samo ob sebi umljivo.

meta, to pa le navidezno, kajti braniti se moramo povsod in vsikdar s pomočjo jezikoslovja in ravno v imenih je naša zgodovina. Če torej o omiki, o šolstvu govorimo, nehotè tudi govorimo o pravilno in nepravilno pisanih in tiskanih krajevnih imenih, ki pomenijo in značijo kraje, v katerih je šola ali za katere je šola.

Oglejmo si sedaj ljudsko šolstvo in sicer prvič v mestu. Tù je bilo leta 1893./94. dvanajst javnih ljudskih mestnih šol, na katerih se je poučevalo od 16. kimovca do 15. rožnika. Povsod je bila italijanščina poučni jezik, mimo tega se je na višji stopinji poučevala nemščina kakor predmet, o slovenščini niti „duha ne sluha“. Šole so bile tako razvrščene:

1. Na „Stari cesti“, Barriera vecchia: šestrazredna deška in dekliška ljudska šola.
2. Na „Razvidu“, Belvedere: petrazredna deška in dekliška ljudska šola.
3. V „Sirotišnici“, Casa dei poveri: trirazredna mešana ljudska šola.
4. V „Novem mestu“, Città nuova: petrazredna deška in dekliška ljudska šola in trirazredna deška in dekliška meščanska šola.
5. V „Starem mestu“, Città vecchia: petrazredna deška in dekliška ljudska šola.
6. V ulici „Donadoni“ pri Rusólji: petrazredna dekliška in deška ljudska šola.
7. Pri „Ferrieri“, blizo sv. Jakoba: sedemrazredna deška in šestrazredna dekliška ljudska šola. Šola se s časom popolni v meščansko šolo.
8. V ulici „Giotto“. blizo mestne realke: petrazredna dekliška ljudska šola, trirazredna dekliška meščanska šola in šestrazredna deška ljudska šola.
9. V ulici „Giulia“ blizo Verdele: petrazredna deška in dekliška ljudska šola.
10. V starem Lazaretu, blizo c. kr. višje realke: šestrazredna dekliška in deška ljudska šola.
11. Pri sv. Andreji: štirirazredna mešana ljudska šola.
12. Pri sv. Jakobu: petrazredna dekliška in deška ljudska šola.

Poučevalo se je v 185 prostornih šolskih sobah in so posebno lepo okusno in pripravno zidana poslopja: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11 in 12. Učencev je bilo leta 1893./4. v deških šolah 5431 in v dekliških pa 5128, torej skupno 10.559; umrlo jih je tekom leta 64. Pred desetimi leti bilo je le 8876 šolskih otrok, tedaj v desetih letih 1683 več.

V mestnih ljudskih šolah, katere smo ravnokar našteli, bilo je 83 učiteljev in to 9 prvega, 54 drugega in 20 tretjega plačilnega reda, 88 učiteljic in sicer 10 prvega, 44 drugega in 34 tretjega reda. Dalje 10 stalno nameščenih veroučiteljev in 8 medčasno odredjenih katehetov,

8 izvanrednih pomočnikov za petje, ročna dela, telovadbo, 32 asistentov in asistentinj in 18 suplentov. Za meščanske šole bilo je sposobljenih 14 učiteljev in 15 učiteljic, za ljudske šole je imelo spričevalo sposobljenosti 183 učiteljev in učiteljic.

V okolici pa so bile leta 1893./94. te-le razmere:

Šolsko leto traja od 1. vinotoka do 31. mal. srpana.

1. Barkovlje: trirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom in dvorazrednica italijanska. Vse to pod jednim vodstvom. Trije učitelji*) in tri učiteljice. Voditelj: Josip Mošetig; veronauk: župnik Ivan Černé. Učencev 147 in učenk 159, skupaj 306 in med njimi v slovenskih oddelkih 192 otrok.
2. Bazovica: dvorazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Jeden učitelj in jedna učiteljica. Voditelj: Josip Pertot; veronauk: župnik Ivan Vovk. Učencev 103 in učenk 105, skupaj 208.
3. Katinara: trirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Dva učitelja in jedna učiteljica. Voditelj: Franc Martelanec; veronauk: župnik Franc Kosec. Učencev 105 in učenk 96, skupaj 201.
4. Verdela, sv. Ivan: štirirazredna deška in tudi dekliška ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Trije učitelji in pet učiteljic. Voditelj: Matej Masten; veronauk: kapelan Andrej Furlan. Učencev 193 in 186 učenk, skupaj 379.
5. Opčina: štirirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Dva učitelja in dve učiteljici. Voditelj Anton Valentič; veronauk: kapelan Fran Krampergar. Učencev 138 in 143 učenk, skupaj 281.
6. Prosek-Kontovélj: štirirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Dva učitelja in dve učiteljici. Voditelj: Josip Kozen; veronauk: župnika Ivan Martelanec in Nadrah. Učencev 130 in 148 učenk, skupaj 278.
7. Rojan: trirazredna ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom in trirazrednica italijanska; vse kakor jeden zavod. Šest učiteljev in tri učiteljice. Nekoliko razredov je po spolu razdeljenih. Voditelj: Štefan Klemencich; veronauk: župnik Tomaž Thaller in kapelan Josip Košir. Učencev 218 in 220 učenk, skupaj 438 in med njimi v slovenskih oddelkih 244 otrok.
8. Dolenji Križ: trirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Dva učitelja in jedna učiteljica. Voditelj: Anton Chiargo; veronauk: župnik Grubissa. Učencev 129 in 100 učenk, skupaj 229. Leta 1894. ustanovila „Lega nationale“ v tem kraju

*) Pri učiteljih je vštet voditelj. Municipij imenuje voditelje meščanskih šol „direttore“, mestnih ljudskih šol „dirigente“ in okoliščanskih šol „regente“.

italijansko zasebno šolo z jednim učiteljem in jedno učiteljico. Nasledki prihodnje leto!

9. **Ščeden**: štirirazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom in štirirazrednica z italijanskimi oddelki. Vse kakor jedna učilnica. Pet učiteljev in štiri učiteljice. Voditelj Ivan Sovich; veronauk: župnik Cavalich in kapelan Rud. Valentič. Učencev 251 in 226 učenk, skupaj 477 in med njimi v slovenskih oddelkih 284.
10. **Trébiče**: dvorazredna mešana ljudska šola s slovenskim poučnim jezikom. Jeden učitelj in jedna učiteljica. Voditelj Anton Požar; veronauk: duhovnik Anton Kocelj. Učencev 59 in 57 učenk; skupaj 116.

Leta 1893./94. se je na novo odprl v Katinari tretji razred in na Opčinah četrti razred; 1894/95 se razširi šola v Rojanu in v Ščednu. Lepih, prostornih, novih šolskih poslopij na deželi ni bilo. Poučevalo se je v 48 šolskih sobah. Vseh učencev v tržaški okolici je bilo 3211 in to 1637 dečkov in 1574 deklic; med letom je umrlo 45 otrok. V vseh šolah poučevala se je italijanščina kakor predmet. Skupno je bilo 22 stalnih učiteljev in to prvega plačilnega reda 10 in drugega 12; potem 3 podučitelji in 2 asistenta. Učiteljic je bilo prvega reda 10 in drugega 8, podučiteljic 5. Sposobljenih za ljudske šole je bilo 43 učiteljskih moči. Na vseh okoličanskih šolah bili so tudi nadaljevalni tečajji, katerih se je udeležilo 110 mladenčev in 113 deklic. Tudi v okolici močno narašča število učencev in treba bo zdatne preosnove. Tako je bilo leta 1883./4. vsega skupaj 28 slovenskih razredov, 2 italijanska razreda za 2650 otrok, leta 1889./90. je bilo 34 slovenskih in 6 italijanskih razredov za 2897 otrok in leta 1893./4. pa 39 slovenskih in 9 italijanskih razredov za 3211 otrok.

Pristavimo še, da je na Greti in v Rojanu po jedno otroško zavetišče družbe sv. Cirila in Metoda in da je upati jednakega zavoda in slovenske jednorazrednice, ustanovljene po imenovani družbi v zapuščeni Rusólji.

To nepristranski, strogo statistično-zgodovinski podatki, ki le povedó o šolstvu, kakoršno je; vsakdor jim lahko poda svojemu osebnemu okusu potrebno obleko.

— m —.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Konferencija.) (Dalje.) Pisanje. Pokončna pisava, ki se je lani gojila v 9 razredih, je bila letos uvedena že v 20 razredih. Nekateri so strastni privrženci njeni, drugi je ne marajo. Najbolje je ravnati po načelu: „In dubiis libertas“. Vsak naj ravna po svoji previdnosti, le menjavati se ne sme. Bili so časi, ko se je vsak razglasil za nazadnjaka, kdor je bil zoper pokončno pisavo, zdaj se je naše navdušenje nekoliko ohladilo, ko smo se prepričali, da mnogo učencev pokončno pisavo v višjih razredih sami

od sebe opuste, kedar morajo hitro pisati. Razlogi za njo so pač v prvi vrsti sanitarni, a ne didaktični. Praktično življenje je zoper pokončno pisavo!

Risanje. Posebno pažnjo sem obračal letos na risanje, pri katerem sem bil navzoč v jako mnogih razredih, zlasti pa do malega v vseh vsoprednicah in hočem vam tu odkrito povedati posledek svojega nadzoroovanja.

Najpred sem opazil, da večina otrok, celo po višjih razredih, ne zna svinčnikov prirezovati in še celo povsod niso imeli pripravljenih svinčnikov. Ko se začne pouk jih šele prirezavajo in prosijo nož na posodo. To se mora odpraviti! Na višji skupini se risa povsod brez stigem — na nekaterih šolah že v IV. in V. razredu z jako lepimi vspehi in dotični učitelji so mi zatrjevali, da imajo učenci več veselja do risanja brez stigem, nego do risanja po stigmah. Med vsoprednicami istega razreda časih ni nobene skladnosti! Našel sem namreč neki IV. razred, kjer je učitelj risal po 8. Eichlerjevem zvezku z 1 cm stigem, v vsoprednem IV. razredu pa drug učitelj brez stigem po 28. Eichlerjevem zvezku in na isti šoli sta oba učitelja v 2. razredu risala že po 11. Eichlerjevem zvezku! Skrb lokalnih konferencij bodi, da se uvede več skladnosti v tem oziru. Prehod od stigem do zvezkov bodi ta-le: II. razred = 1 cm; III. razred = 2 cm; IV. razred v I. polletji = 4 cm in v II. polletji pa brez stigem.

V obče je pa letos v risanju velik napredek proti drugim letom.

Telovadba. Ravno tako različnost v učni tvarini in učenju sem našel v telovadbi. Premalo se loči pri tem predmetu nižja, srednja in višja stopinja; igre se premalo goje in poveljstvo je preveč raznovrstno. Kako bi se tem nedostatkom prišlo v okom, nam bode pokazal in razložil danes g. J. Furlan, zato ne bodem dalje govoril o tem predmetu.

Računstvo. Jako dobri, v višjih razredih celo popolnoma zadovoljivi so učni vspehi v računstvu. A tudi v nižjih razredih sem bil z njimi večinoma zadovoljen. Samo opaziti je bilo tu in tam preveč računanja z neimenskimi števili. Število v domišljiji otrokovi oživi, ako dobi ime. Z računstvom je združiti v nižjih razredih tudi nazorni nauk ter otroke seznaniti z merami, denarjem, časom itd.

Jezikov pouk. Intenzivneje nego druga leta sem nadzoroval letos obligatni nemški pouk na slovenskih šolah in po naročilu visokega c. kr. deželnega, oziroma slavnega c. kr. mestnega šolskega sveta neobligatni slovenski pouk na nemških šolah.

Gledé obligatnega nemškega pouka moram reči, da se učitelji jako resno in korenito pečajo s tem poukom, da pa vendar v obče ne dosežejo vsega učnega smotra, ampak samo deloma. Po zdaj veljavnem učnem črteži je smoter pri pouku nemškega jezika ta-le:

„Geläufiges, sicheres und richtig betontes Lesen des Gedruckten und Geschriebenen Kenntnis der Formen- und Satzlehre. Gewandtheit im mündlichen und schriftlichen Gedanken Ausdrucke“.

Če tudi priznavam, da je vsak učni črtež nekako nedosežen ideal, kateremu se časih približujemo, pa vendar ne dosežemo, moram vendar tudi reči, da bi se pri boljši metodi v nemščini več doseglo.

Vprašam: Kaj pa se doseže?

Doseže se to, da znajo otroci, dovršivši IV. ali V. razred točno razširjene stavke analizirati in da tudi precéj dobro poznajo slovniske oblike.

Ne doseže se pa niti gladko in pravilno naglaševano branje, še menj pa spretnost v ustnem in pismenem miselnem izraževanju. A tudi to bi se doseglo z istim naporom in trudom, ki ga imajo zdaj učitelji z nemškim jezikom, ko bi hoteli vpotrebljevati drugo metodo.

Do zdaj ste vporabljali pri nemškem pouku sintetiško-slovnisko metodo. Slovnica je tej metodi središče, okrog katerega se suče ves pouk. Do presiljenosti gonite v šoli slovniske oblike in učite na pamet posamezne nemške besede, prelagate iz slovenščine na nemščino in narobe in vse to s slovenskim učnim jezikom. Vi niste sami vzrok, da tako učite in da so tako osnovane naše učne knjige, kajti tako — po sinte-

tiško-slovniški metodi — so se do najnovejših časov učili vsi stari in novi živi učni jeziki. Ali sedaj so tej metodi tlá že popolnoma izpodkopana; empiriškoonalitiški pouk prodira počasi a smelo, ta bode staro metodo prej ali slej do cela izpodrinil ne samo pri živih jezikih, ampak sploh pri vsakem jezikovnem pouku.

Glavna vodila anališke metode so:

a) Jezik se poučuj kolikor možno po oni naravni poti, po kateri se otrok uči materinščine.

b) Pridobitev jezikovnega čustva bodi glavni smoter.

c) Ves pouk se naslanja že iz početka na lahka celotna berila, zgolj v tujščini pisana.

e) Besede se ne iščejo v slovarji pred čitanjem in se nikdar ne zapominjajo mehaniški same za-se, ampak učenci se jih učé pri obdelovanji berila v stavkovni zvezi, ponavljajo pa jih v posebnih vokalabularjih, ki podajajo vrste sorodnih besed, sestavljene ali po etimološkem načelu ali po pomenskem ali po obeh h krati.

d) Prevajanje iz tujščine v materinščino umakni se — vsaj pri živih jezikih — kakor hitro mogoče, pomenkovanju v tujščini na podlagi celotnega berila in tolmačenju neznanih izrazov z opisovanjem v tujščini. Materinščina se sploh vporablja le kot zadnje sredstvo, kadar si drugače ne moremo pomagati.

e) Slovnice se učenci učé induktivno na berilih; ali jemlje naj se le najpotrebnejše stvari iz oblikoslovja in skladnje, vse drugo se prepuščaj nezavednemu prisvajanju. Še le na višji stopinji, ko znajo učenci že precej jezika, nastopaj sistematiška slovnica.

f) Prevajanje iz materinščine v tujščino je posebna in težka spretnost, ki nima z jezikovnim poukom nič opraviti. Ako se vadi kot spretnost, ne sme se pričenjati prej, nego si je učenec že popolnoma prisvojil tuji jezik.

Po teh vodilih so sestavljene že razne učne knjige, med temi tudi Lendovškov „Slovenisches Elementarbuch“.

Priučite se te metode in gotovo dosežete boljše učne vspehe! Jaz ne morem obširneje o nji govoriti, a opozarjam Vas zlasti na A. Stritofovo razpravo: „O metodiškem pouku nemščine v I. in II. razredu slovensko-utrakvističnih gimnazij“. Te metode so se posluževali učitelji mestnih nemških šol pri neobligatnem slovenskem jeziku in moram reči, da so na vseh teh zavodih vspehi izvrstni“.

Poročilo nadzornikovo, ki je trajale nad jedno uro, je bilo z odobravanjem vsprejeto.

(Konec prih.)

Iz kranjskega okraja. (Konferencija.) (Dalje.) Šolska vodstva izpolnjujejo vestno svojo dolžnost. Gledajo naj osobito na jedinstvo med podrejenim učitelstvom. Uradni spisi so bili v najlepšem redu. O posameznih opomni g. nadzornik sledeče: Šolska kronika bodi vezana. Sestavlja naj se po navodilu, koje naj se uveže v kroniko. Osobnosti in kritika šolskih oblastev naj se v njej opusti. Pri šolski matici pojasnjuje gosp. nadzornik, kako se izpolnejo nekatere rubrike. Tedniki so pisani prav dobro, najbolje je, da se spisujejo konec tedna. Vpišejo naj se tudi ročna dela in petje. V I. šolskem letu ni treba zapisovati pravopisja in spisja; vse to se združi s čitanjem, nazornim poukom in prepisovanjem v jezikovni pouk. V oddelek „branje“ naj se zapiše št. berila. Tedniki ne smejo biti prenapolnjeni, da pobija vrsta vrsto, vpiše naj se vse prav kratko. Za slovenski jezik naj se spisujejo tedniki slovensko, za nemški pa nemško. Tedniki so pisani v pravilni slovenščini. Katalogi so prav dobro sestavljeni. Konec vsakdanjih učencev, naj se vpišejo ponavljalni učenci, za koje ni treba posebnega kataloga. Otroci ponavljalne šole naj se dvakrat klasificirajo. Ko izstopi otrok iz šole, naj se to tudi zapiše v dotično rubriko. Šolska naznanila so dobro urejena; da jih otroci preveč ne zamažejo, preskrbe naj se zaviti. Ko otrok prestopi v ponavljalno šolo, naj se na šolsko naznanilo zapiše: „sposoben za prestop v ponavljalno šolo“. Če se je otrok preselil v drug šolsk okoliš, ni mu treba dati drugega naznanila, zapiše naj se le, kdaj je tu vstopil in izstopil iz šole. Znanke šolskih zamud nekateri ne izpolnjujejo prav. V rubriko „število zamujenih poldni“

se zapiše, koliko je bilo šolskih dni v pol mesecu, za opravičene in neopravičene poldne sta naslednji rubriki. Date naj se tu natančno izpisujejo. V inventar naj se knjige otroške knjižnice ne spisujejo, ampak naj se med učili na pristojnem mestu sklicuje na imenik šolarske knjižnice. V vložni zapisnik nekateri pravilno zapisujejo, drugi ne. Ko dopis pride, naj se na njegovo vnanjo stran zapiše, kdaj je prišel in številko, pod katero je vpisan v vložnem zapisniku; če se pa dopis odpošlje, naj se napravi koncept, kateri se dene v fascikel, tako da imata zapisnik in fascikel jednako številko. Šolarske knjižnice se po nekaterih šolah jako marljivo rabijo; nekatera šolska vodstva v tem pogledu zares prav mnogo store. Gosp. nadzornik je v tem zelo vesel lepega napredka. Kjer še ni novega imenika in izposojilne knjige, naj se preskrbi. Ker nekoje šole še nimajo vseh predpisanih tiskovin, našteje jih gosp. nadzornik najprej za šolska vodstva in potem za krajne šolske svete. Na to gosp. predsednik poroča o vzgoji in povdarja, da se otroci vzgojujejo na pravem nramno-verskem temelji. Otroci so prijazni, uljudni, zaupljivi, postrežljivi, snažni. Da so otroci iz lastnih nagibov pili žganje, naznanili so se samo 4 slučaji, v več slučajih pa so jih stariši silili. Delovati je na to, da se otroci upro v vsakej okolščini piti žganje. Tobakarjev se je naznanilo 8, tičarjev 16, igral za denar 1. V 11. šolah je imelo 260 otrok 4140 K v poštini hranilnici, 800 K več nego lani. Disciplina je bila lepa: 51% učiteljskih močij ima izdisciplino prav dobro, 39% dobro, 10% slabejšo. Gospod nadzornik našteje nekatere vzroke slabe discipline. Vspeli v pouku so veliko boljši, nego so bili lani, ker smo imeli veliko boljše zdravstveno stanje in ni bilo radi nalezljivih bolezni toliko šol zaprtih, kakor lani. 42% učnih močij je imelo učne vspehe prav dobre, 46% dobre in 12% manj dobre. Učiteljstvo se je torej jako trudilo in skorej povsod doseglo učni smoter. Neprilik pri pouku ni veliko: nekateri otroci niso imeli niti knjig niti zvezkov. Pouk jako pospešuje, ako si učitelj napravi podrobne učne načrte za vsak predmet, na ta način učitelj lahko presoja, zadošča li njegov razred, oziroma šola. Tak podrobni učni načrt je videl gosp. nadzornik na jedni šoli, prav toplo ga pa vsem priporoča. Pri pouku se sem in tja premalo ozira na slabejše učence. Odgovora naj učitelj učencu nikdar ne začenja ali celo sam odgovori. Pri posameznih predmetih omeni gosp. nadzornik sledeče: Pri učnem jeziku naj se trudi učiteljstvo rabiti pravilni jezik. Nazorni nauk se je dobro gojil, nedostaja le za to primernih podob. Branje se je dobro gojilo. V višjih razredih na večrazrednicah je čul gosp. nadzornik prav estetično čitanje. Premalo se je pa po nekod pazilo na ločila. Pri daljših berilih zgodovinskega in naravoslovnega obsega naj se snov razdeli po odstavkih in naj se sprašuje o vsebini vsakega odstavka posebej. Memoriranje je dobro, recituje se razumno, le naj učitelj pri tem ne drži knjige v roki, ker otroci takoj zapazijo, da učitelj sam ne zna pesnice. V II. oddelku I. razreda se mora rabiti „prvo berilo“, kajti so nekatere šole, ki imajo v I. in II. oddelku Abecednik. V IV. oddelku pa tudi nikakor ne zadostuje „drugo berilo“, mora se rabiti „tretje“. *L. Jelenc.*

(Dalje prihodnjič.)

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Šesta skupščina „Zveze slov. učiteljskih društev“ vršila se je letos v lepi, solnčni Gorici dne 15. in 16. velikega srpana po objavljenem vsporodu.

Prvomestnik g. V. Ribnikar je otvoril z običajnim pozdravom delegacijo, ki je štela okrog 40 odposlancev. Ko je prepustil predsedniško mesto gosp. podpredsedniku Lapajnetu, narisal je obširno gg. ravnatelja Schreinerja in nadučitelja in urednika Nerata zasluge za „Zvezo“ ter predlaga, da se imenujeta častnima članoma „Zveze“, kar so navzočni burno odobraval. Gosp. Nerat se je za to priznanje ginjen zahvalil; nenavzočnemu g. ravnatelju Schreinerju se je pa ta sklep brzojavnim potom naznanil.

Poročilo gosp. tajnika Šege se je vzelo na znanje, le glede tangiranja kranjske deželne razstave, „Učiteljskega konvikta“ in glede poziva: „... zato pa sedaj prosim imenom predsednika „Zveze“ g. —iča, oziroma namestnika, ali če nobenega teh dveh ni, gosp. urednika „Učiteljskega Tovariša“, ker je kolikor toliko **odgovoren** za članke, priobčene v svojem listu, da stvar nekoliko pojasni in predlaga spremembo pravil, ker tu je sedaj čas in prostor, kjer se lahko domeni in dogovori prijateljski, a ne, da celi svet zná, da so si slovenski učitelji v laseh*) — je oporekal delegat Kecelj rekoč:

Ker ni navzočen gosp. —ič, ne njegov namestnik in tudi ne oboleli urednik „Učit. Tovariša“, (kateri je pa dve uri pozneje prišel), smatral je sam sebe po g. tajniku pozvanega kot zastopnik „Slovenskega učiteljskega društva“ ter ob jednem kot odbornik tega društva dolžnega izreči, da je odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ glede deželne razstave in konvikta storil le svojo dolžnost napram sklepoma občnega zbora. Umešavanje „Zveze“ v te zadeve zdi se mu neumestno, ker je vsako društvo dolžno zvršiti sklepe bodisi odborove, bodisi občnega zbora. Sicer pa deželne razstave še ne bo kmalu in bi bil vsak razgovor v njej brez pomena; konvikt pa je sedaj društvo samo za-sé, ki bo hodilo svojo pot v dosegu blagega namena. *Odločno pa protestuje, da bi bil urednik „Učiteljskega Tovariša“ odgovoren „Zvezi“.* „Učiteljski Tovariš“ je glasilo **samo-stojnega „Slovenskega učiteljskega društva“**; *le temu in plačujočim naročnikom, da zastopa njih koristi, je odgovoren, nikakor pa ne „Zvezi“.* G. prvomestnik meni, da tajnik ni mislil tako hudo (dobro klici), ker prosí le pojasnila. Na zahtevanje zastopnika „Slovenskega učiteljskega društva“ se dotični stavek še enkrat prebere in tudi njemu prebrati dá, na kar se ta izjavi, da g. poročevalec znabiti ne misli tako ojstro, a štilizacija bi morala biti brez „odgovoren“, ker urednik društvenega glasila nikakor ni „Zvezi“ odgovoren za vsebino lista.

(Dalje prihodnjíc.)

Alojzij Kecelj.

V e s t n i k.

Osobne vesti. G. *Frančiček Hubad*, profesor državne gimnazije v Gradci, prideljen naučnemu ministerstvu, je imenovan ravnateljem na učiteljski v Ljubljani. G. *Anton Funtek*, strokovni učitelj na obrtnih šolah v Ljubljani, je imenovan glavnim učiteljem na učiteljski v Ljubljani. G. *Števo Primožič*, 3. učitelj v Postojni, je dobil 2. službo ravno tam. G. *Matiya Janežič*, učitelj v Pečah, je imenovan stalnim nadučiteljem v Dobu. G. *Juraj Režek*, 4. učitelj v Kranji, je dobil 8. mesto na I. mestni deški šoli v Ljubljani. G. *Josip Hribar*, 3. učitelj v Postojni, pride na 4. mesto na deški šoli v Kamnik. Gdč. *Janja Miklavčič*, učiteljica v Št. Vid-u nad Ljubljano, pride v Kranj na deklško šolo. Služba učitelja-voditelja v Podkrajih podelila se je nadomestnemu učitelju v Ljubljani g. *Ivanu Roštanu*. Služba učitelja-voditelja v Planini, iprašanemu kandidatu g. *Antonu Smrdelju*. 3. učno mesto v Knežaku gdč. *Marici Mahorčič*, učiteljici v Poviru na Primorskem.

Za učiteljski konvikt je daroval g. nadučitelj *Anton Požar 2 K.* Hvala lepa!

Slavne c. kr. okrajne šolske svête uljudno prosimo, da nam blagovolijo naznanihi začasna nameščenja učiteljev v okrajih.

Prošnja. P. i. gg. naročnike, ki so zadnji čas zamenjali svoja bivališča, oziroma službe, uljudno prosimo, da nam blagovoli naznaniti vsakdo svojo premembo, da ne bode nereda v razpošiljatvi.

*) Kar smo pisali v člankih „Bodi jasno!“, smo bili prinorani takó pisati, ker smo bili grdo napadeni v političnem dnevniku. Mi torej nismo izzivali, ampak smo se samo branili in ob jednem odkrili stališče, koje smo za sedaj zavzemali in koje bode naš list in naše društvo zavzemalo tudi v prihodnje, kedar se mu bode godila krivica. Vsak napad bodemo odvrnili, naj pride že od katerekoli strani! Da je pa pisec dopisov „iz učiteljskih krogov“ v 19. in 25. šte. „Slov. Nar.“ t. l. član in mogoče tudi odbornik „Zveze“, to je jasno. Zato mislimo, da bi bilo bolj umestno, ko bi g. poročevalec o tem molčal, ali se pa lotil v svojem poročilu pisca omenjenih dveh dopisov v „Sl. N.“, ne pa urednika „Učit. Tovariša“. Bodi jasno! — Toliko — z najboljšim namenom — v obrambo!

Ured.

V spomin oproščenja Dunaja turške oblege. Dne 13. kimovca t. l. so odkrili v stolni cerkvi pri sv. Štefanu na Dunaju spomenik, postavljen v spomin grozne nevarnosti, ki je pretela leta 1683. vsemu krščanstvu, ko so Turki oblegali Dunaj. Odkritju spomenika je prisostoval tudi cesar. (Poljski kralj Jan III. Sobieski, rojen 2. rožnika 1624, umrl 17. rožnika 1696, vladal od 1674—1696, rešil je s svojo hrabro vojsko in s pomočjo pomožnih čet dne 12. kimovca 1683 Dunaj in pregnal Turke. Turki so ostavili vse svoje šotore z neprecenljivimi dragocenostmi. *Ur.*)

Strossmayer o narodnem ženstvu. V deputaciji, ki se je nedavno pod vodstvom g. župnika *Jakovine* poklonila v Rogatcu bivajočemu jugoslovanskemu mecenu, je bilo tudi nekoliko rodoljubkin. V svojem odgovoru je slavni biskup to poudarjal s posebnim zadoščenjem, češ, da je Bog ženskam v narodnem življenju odločil važno nalogo. „Narod, v katerem ženske goje narodno idejo, ne more poginiti, nasprotno, on ima vse pogoje, da postane svoboden in samostalen“. Te besede prvega Jugoslavana bodo gotovo vzpodbujale povsod naše zavedne boriteljice za narodno stvar.

Angleška učiteljšča. V celej Angleškej je komaj 40 takih zavodov, od katerih so 3 Londonu. Te zavode „Training College“ pa ni osnovala država, temveč privatna društva in verske sekte. Oglejmo si jedno teh šol!

Prehodivši del mesta, kjer prodajajo trgovci vsakovrstno blago, kjer so na dnevnem redu stave, koje se končavajo s poznatim „boksanjem“, prišli smo do ogromnih in močnih vrat. Pozovimo z zvoncem, pritrjenim na visokem temnosivem zidu in vrata se odpro. Vstopimo!

Iznenadi nas mir in tišina, zdi se nam, da smo nekaj milj daleč od glavnega mesta: gnječa in ropotanje je tu nadomestila deželna tišina. Tu zapazimo grmovje, drevje in — lepo, svežo trato, katera je sredi čmernega in sajastega Londona obdržala pravo svežost.

Okoli nas se dvigujejo lepe zgradbe v gotskem slogu, kakoršnih najdemo mnogo v Angliji. Gotika ta je dovršena; ne manjka tu ni špičastih oblokov, ni stebrov, niti dolgih hodnikov, ni arkad, ni kovanih vrat, da niti temna barva, barva tega stoletja, katera naredi z dežjem, sajain in meglo zidovje staro. Kakor je francoski zavod podoben kasarni, tako nas angleški spominjajo samostanov.

Udeležimo se nekaj časa pouka o literaturi, kjer se razpravlja o slavnem pesniku tega stoletja. Nič posebnega! Slišiš veliko in natančno o njegovih prednikih, rodbini, običaji, znanju in dohodkih od njegovih spisov. Poslušajoč tako razpravo, vrine se ti nehotе misel, da na severu tesnega La Manche smatrajo pesnika človekom, kateri odeva svoje misli v lepo zagrinjalo, da jih ložej proda.

Poučujejo pa tudi po našem smislu, ali to tako, da se navajajo ocene. Dotični profesor zbere razne članke iz novin in iz raznih revij-jev (Review = pregled) ter jih brez vsake zveze pove. Kolika korist!

Pri tem predavanji je bilo 60 slušateljev, drugoletnikov. Cel zavod ima 120 dijakov, kateri vstopijo z 20. letom. prebivši vsprejemni izpit ter prebivši 4 leta v praksi kot kandidati (pupil tacher) na ljudskih šolah. Življenje v teh zavodih je nastopno:

Ob 6. uri zjutraj vstajajo. Reditelji, kuratorji in jeden cenzor (to so drugoletniki, koje izberejo profesorji, a imenuje ravnatelj) pregledajo sobe, ker skupnih spalnic nima, zdranijo zaspance ter pazijo na to, da se do 8. ure uče in izdelavajo naloge. Na to je zajutrek, dijaki posteljejo postelje in uredе sobe. Od 9—11 je pouk. Po obedu od 1—3 inajno prosto, od 3—5 šolo. Sedaj pijo čaj ter počivajo do $\frac{1}{2}$ 7, do $\frac{1}{2}$ 8 je pouk, $\frac{3}{4}$ 9 večerja in se zabavajo do 10, kadar gredo spat. Cenzor pregleda vse sobe, zapre vrata in ob $\frac{1}{2}$ 11 je vse temno.

Prosto imajo v sredah od 1— $\frac{1}{2}$ 7 in soboto od 1— $\frac{1}{2}$ 9. Tudi ob nedeljah po božjeji službi, katere se morajo vsi vdeležiti, gre vsakdo, kamor mu drago. Tudi šolske dni, kedar ni pouka, smejo brez nadzorstva v mesto.

Vsako nesporazumljenje ali nered uredijo reditelji, le redko se dogodi, da mora sam ravnatelj posredovati.

Večje praznike bavijo se dijaki sè sportom: jedni veslajo po Temzi, drugi igrajo ali se zabavajo v klubih, kojih je v vsakem zavodu 3—4. Zinaga v sportu ima isto veljavo, ko vspehi pri izpitih.

Pa li ne trpi pouk radi svobode in sporta? Ne, ker z jačenjem telesa se jači in bodri i duh; med tem ko bi brez teh telesnih vaj oslabila duša in telo. Ravno v tem nadkriljujejo angleški zavodi franceske, koji ne skrbе toliko za skladni (harmonični) razvoj telesa in duha.

Večkrat primerjajo šolo velikej družini. Ta primera je popolnoma prava za te angleške Training College. A to radi tega, ker so vsi dijaki prevežani z jednim in istim duhom, ki vlada v njem. Ker ni nastal vsled dekreta, ima vsak svojo zgradovino, svoje življenje, kajti vsak pripada kakej verskej sekti, dalje, ker so učitelji stalni in ostajajo celo svoje življenje, tako se razvije ta individualnost. Vsako leto zbero se profesorji, bivši

dijaki, umetelniki in prijatelji zavoda, koji so navadno člani parlamenta, lordi in cerkveni dostojanstveniki. Ravnatelj poroča o napredku zavoda ali kaj bere iz njegove zgodovine, spominja se umrlih udov ter se i zabavajo. Tako je na Angleškem, kjer so gorenji ponosni na zavod, v katerem so se izobraževali.

„Posel z Budče“.

Cenik in imenik „šolskih tiskovin“ iz zaloge Miličeve smo priložili današnji številki. Sl. krajne šolske svete in šolska vodstva opozarjamo, da so vse tiskovine napravljene po predpisu vis. c. kr. deželnega šolskega sveta!

Zahvala. Krajni šolski svet in šolsko vodstvo izrekata tem potom blag. gospodu *Teodorju Tomšiču*, pravniku najtoplejšo zahvalo za velikodušni dar 202 zvezkov raznih knjig, katere je omenjeni gospod blagovolil pokloniti tukajšni šolski knjižnici, da bi i Vinška šola ohranila njegovega očeta pokojnega Ivana Tomšiča c. kr. vadniškega učitelja, rodom Vinčana v blagem spominu.

Krajni šolski svet in šolsko vodstvo na Vinici, dné 11. kimovca 1894.

Juri König,
predsednik

Franjo Lovšin,
nadučitelj.

Založil sem za obrtne-nadaljevalne šole prepotrebni

Knjigovodstveni zvezek

k obrtnemu knjigovodstvu
dr. Tom. Romiha

in ga prodajam po 20 kr. — Dosedaj posluževala se je naša mladina, učeča se knjigovodstva, le nemških zvezkov in s slovenskim omogočilo se je, da se privadi obrtni stan slovenskemu knjigovodstvu.

Novi zvezek kakor svojo bogato zalogo

šolskih knjig in vseh šolskih potrebščin

priporočam pretoplo velečastitemu učiteljstvu

Anton Zagorjan
knjigar v Ljubljani.

Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom!

Vsled naznanila c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaji je starih, oziroma dosedanjih „Računic“ le še prav malo v zalogi in se ne bodo več tiskale. One šole, ki nameravajo v šolskem letu 1894/95. še stare „Računice“ obdržati, naj se blagovole pravočasno zglasiti za nje. -- Ob jednem priporočam tudi svojo bogato zalogo učil in samoučil.

J. Giontini,
knjigotržec v Ljubljani.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljvaje naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**

Tisek **R. Miličeve** tiskarne v Ljubljani.